

K2 / C. G.

K I V O N A T

Készült: Kisszállás község Önkormányzat Képviselő-testülete **2017. december 21-i** ülésének jegyzőkönyvéből.

(Kihagyva a kihagyandókat)

239/2017.(XII.21.) ÖK

H A T Á R O Z A T

Településképi arculati kézikönyv elfogadása

Kisszállás község Önkormányzat Képviselő testülete úgy dönt, hogy a határozat melléklete szerinti tartalommal elfogadja Kisszállás község településképi arculati kézikönyvét.

/ Kispál István sk. /
polgármester

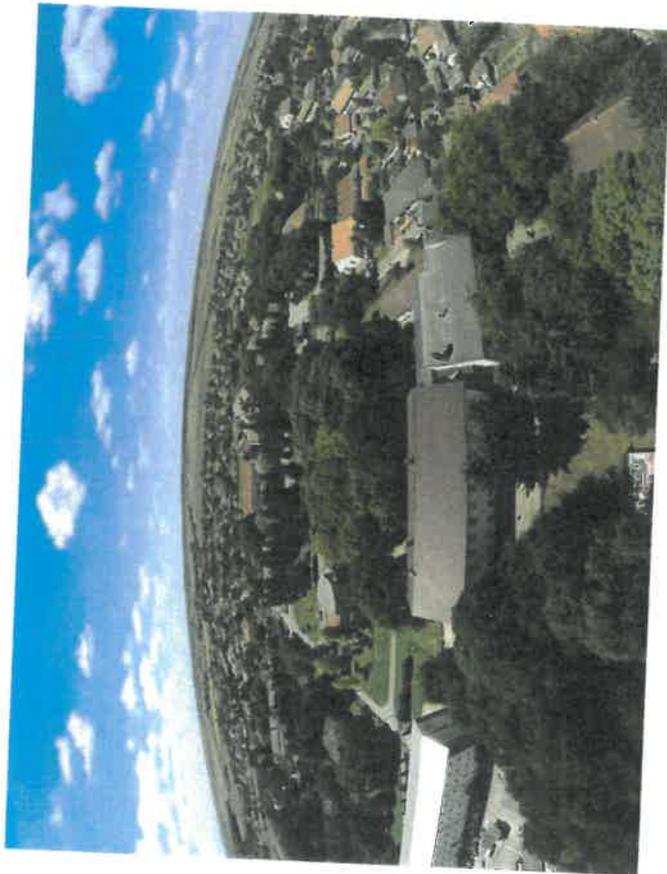
kmf.

/ Csízár Csaba sk. /
jegyző

A kivonat hitelélül:

/ Barta Attiláné /
hatósági ügyintéző

KISSZÁLLÁS
Településképi arculati kézikönyve
2017.

Tartalomjegyzék

- 1. Bevezetés, köszöntő**
- 2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter**
- 3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők**
- 4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával**
- 5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója – utcák, terek, közparkok, közkertek**
- 6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása**
- 7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések**

Utószó, szerzők

1. Bevezetés, köszöntő

A község polgármestereként tisztelettel köszöntök mindenkit, aki az arculati kézikönyvünket a kezébe veszi.

A községünk egy gyönyörű alföldi településként mutatkozik be szabályos vonalvezetésű, széles utcáival, sok-sok zöld felületével, igényesen rendezett és karbantartott előkertekkel., szorgalmas és vendégszerető lakosságával. A történeti leírásokból kiderül, hogy korábban a lakosságunk nem szenvedett hiányt a munkavállalási lehetőségekből, de a munkahelyi feladatoknak eleget téve és azon felül számos kiegészítő tevékenységben is derekasan helyt állt, kiegészítve családjá jövedelmét építette igényes ingatlanait és ezen keresztül a sajátjának érzett települését. Foglalkozott fűszerpaprika termesztéssel, gyógynövény és különböző virágmagvak, szárazvirág előállításával, paradicsom, pritamipaprika, pattogatni való kukorica termesztéssel. Jelentős állatállományt nevelt fel és értékesített, így sertést és szarvasmarhát hús-és tejtermelésre.

Igazi élhető településsé fejlesztve községünket. Sajnos az ipari üzemek bezárása, a mezőgazdasági és háztáji integrálást folytató részvénytársaság megszűnte jelentősen lecsökkentette a helyi lehetőségeket.

De községünk lakossága ebben az új helyzetben is próbálja megtalálni önmagát, küzd a talpon maradásért, jelentős közérdekű összefogásra képes a falu élhetővé tétele, történelmi épített és környezeti értékeinek megőrzésében, a családjá megélhetőségének felkutatásában.

Nem adjuk fel, bízunk a jövőben, bízunk a vidék életben tartásában, amit a kormányaink programjai is hirdet.

Megőrizzzük községünk épített környezetét, természeti adottságait, értékeit. Vigyázunk a mi kis „gyöngyszemünkre.”

Kispál István
polgármester

2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter

Kiszállás a *Duna-Tisza köz*i homokhát és az *Észak-bácskai löszhát* találkozásában található.

Változatos táji adottságokkal bír. Az Ény-K-i irányban húzódó választóvonal mellett a Tüskősmajori határtól a négyestelepi községhatárig erdővel megkötött futóhomok található, míg délnyugattól a bácskai löszhát húzódik. A kettő közé aprószemcsés szikes agyagföld ékelődik be.

A község területe 9206 hektár, melyből 485 hektár a belterület. A lakosság zöme korábban tanyákon élt, de napjainkban is 379-en laknak a külterületeken.

Emberi kéz által érintetlen terület nincs a településen és környékén.

A település címerében látható griff által összefogott három nyílvesző azt szimbolizálja, hogy a község három településből – Ivánka, Mada és Kis-szállás – alakult. A griff egyrészt jelzi, hogy a terület az avarkor óta lakott, másrészt azt, hogy az Orczy-család egyesítette az egykori három település helyén álló pusztákat egy birtokká. Az Orczy-címerben is szerepel a griff.

A település területén talált ásati leletek őskori emberi élőhelyre utalnak. A honfoglalás után több falu alakult a mai település környékén. A község nevének utótagjából következtethetően, kun település volt. Kiszállás neve okleveleinkben először 1561-ben fordult elő.

A mai községről az első térképek a XVIII. század végén készültek, akkor még pusztaként említik. 1871-ben jött létre a község 3 település: *Máda, Ivánka* és *Kis-szállás* egyesüléséből. A mai falu 1945-ben alakult a belmajori területekből. A település az avar kortól lakott, ezt bizonyítja 2 avar-kori sír, melyet 1960-ban találtak a Petőfi utcában. A faluban több helyen is előkerültek különböző korból származó leletek, például III. Béla király ideje alatt vert bronzpénz, vagy a Törökidombon egy kun falucska templomát és temetőjét találták meg, ahonnan 52 sírt ástak ki.

Községünk egy hatalmas földesúri birtok része volt. Történelme folyamán a földesurak gyakran váltották egymást a gyakori földadományozások miatt. Biztosan tudjuk, hogy Hunyadi Mátyás fia, Corvin János is a település földesura volt, majd az uradalom a Czobor család kezébe került. Az uraság elítélte a vagyonát és életjáradékot kapott az udvartól. Valószínűleg innen ered az a hiedelem, hogy az új uraság Kis-szállást kártán nyerte. Vendéglőnk neve is ezt jelzi: Piros Hetes.

A török hódítások után a Német Lovagrend, majd az 1810-es évektől az Orczy család birtoka lett. Ekkor már 3 kis település: Ivánka, Mada, Kis-szállás létezett a mai község területén. A földbirtokos báró Orczy Lőrinc nemesi költő volt, aki hatalmas vagyont halmozott fel, de az uradalmat nem fejlesztette, inkább bérbé adta, nem túl szerencsésen. Nagyon sok peranyag maradt fenn erről a korról.

Az uradalom és a település életében óriási változást hozott, amikor 1846-ban Stamez Mayer János bécsi bankár megvásárolta a területet. Hamarosan hatalmas építkezések kezdődtek és néhány év alatt az uradalom egy jelentős „amerikai típusú” kapitalista nagybirtokká alakult át. 1856-ban az uradalmat gyermekeire ruházta. Heinrich Mayerra, Mayer Leopoldinára és Mayer Rozáliára (San Martino di Valperga grófnőre). 1890-ben az összes ingatlant San Martino di Valperga grófnő gyermekei kapták. Ők voltak az utolsó tulajdonosok. San Martino gróf és testvére Boncompagni hercegné.

A kisszállási uradalom a legnagyobb magyarországi uradalmak egyike volt. Működött gőzmalom, amely a déli területek gabonáját őrölte, jéggyár, szeszgyár. Hatalmas kapacitású magtárban tárolták a gabonát. A Hajdú testvérek (Géza, Ernő) és Korondi Károly voltak az uradalom bérleti, gazdasági fejlesztői és vezetői.

Az uradalom területén kiemelkedő minőségű tenyészállomány élt. Híres volt a tuskósi ménes, vagy a birka és marhaállomány. Sajnos, a második világháború után az uradalom elvesztette jelentőségét. A kastély berendezését széthordták, az állatállomány eltűnt. 1945 után a településen több üzem és termelőszövetkezet jött létre. 1947-ben az országban először itt alakult géppálmás.

Sok kisszállási embernek adott megélhetést a Kendergyár, a Temaforog vállalat és a Vetőmag, valamint a négy helyi termelőszövetkezet (Rákóczi, Szabadság, Új Élet, Petőfi, Búzakalász). A termelőszövetkezetek később egyesültek Bácska néven.

A rendszerváltás után sajnos ezen üzemek bezártak és a termelőszövetkezet is átalakult. Jelenleg falunkban egy tejüzem és több jelentős vívizsármányos-telep üzemel.

A település zöldterületi ellátottsága igen jónak mondható. A község középpontjában szép óspark rész található – valamint számtalan zöldövezet várja a sétáló embereket.

Mára jelentősen csökkent a munkahelyek száma sokan ingázó dolgozókká váltak jelentős számban Kiskunhalasra járnak dolgozni.

A lakosság száma 1960-as évektől folyamatosan csökken az elvándorlás és az alacsony születésszám miatt. Jelenleg azonban ismét kezd növekedni a beköltözések száma, egyre több család választja Kisszállást új otthonául, így a lakosságszám-változás stagnál. Külföldön még mindig sokan élnek. A népesség hagyományosan, szinte teljes egészében katolikus vallású.

Forrás : Kisszállási Uradalmi Hirmondó

Így tűnik fel a sík tájban a belterület

Tanyavilág

Május 1. utca

Kastély előtti gesztenyés

Tágas, virágos lakóterület

Központ az egykori uradalmi épületek ma jellemzően közműintézmények a hozzájuk tartozó parkok közterületek.

3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

A település területén talált ásatási leletek őskori emberi élőhelyre utalnak. A település az avar kortól lakott, ezt bizonyítja 2 avar-kori sír, melyet 1960-ban találtak a Petőfi utcában.. A honfoglalás után több falu alakult a mai település környékén. A község nevének utótagjából következtethetően, kun település volt, amit bizonyítani látszik az 1965-ben megtalált kun falucska temetője és temploma. A faluban több helyen is előkerültek különböző korból származó leletek, ami bizonyítja a település létezését.

Kisszállás neve okleveleinkben először 1561-ben fordult elő.

Községünk egy hatalmas földesúri birtok része volt. Történelme folyamán a földesurak gyakran váltották egymást a gyakori földadományozások miatt. Biztosan tudjuk, hogy Hunyadi Mátyás fia, Corvin János is a település földesura volt, majd az uradalom a Czobor család kezébe került. A család Bács-Bodrog vármegye történelmében jelentős szerepet játszottak és hatalmas birtokot szereztek azzal, hogy a messzebb fekvő falvakat is beolvastották az uradalmukba. Így lett Ivánka is része a birtoknak. A török hódoltság korában Máda és Ivánka elnéptelenedett, de Kis-Szállás továbbra is fennmaradt... Az 1540-es évektől a szegedi szandzsákba tartozott.

A török kiűzése után a Német Lovagrend kezébe került a terület, majd sikerült a Czobor családnak visszaszerezni az uradalmat. Czobor József uraság elteközölt a vagyonát és életjáradékot kapott az udvartól. Valószínűleg innen ered az a hiedelem, hogy az új uraság Kis-szállást kártyán nyerte. Vendéglőnk neve is ezt jelzi: Piros Hetes

A mai községről az első térképek a XVIII. század végén készültek és a korábbi 3 település helyén csak pusztákat említ, amely mutatja a lakosság fokozatos csökkenését.

1836-tól az Orczy birtok része volt Kisszállás. de a földbirtokos nem fejlesztette az uradalmat, hanem kiadta bérbé, nem túl szerencsésen. erről a korabeli peranyagok vallanak.

1871-ben jött létre a község 3 település: *Máda, Ivánka és Kis-szállás* egyesüléséből.

Az uradalom és a település életében óriási változást hozott, amikor 1846-ban Stámetz Mayer János bécsi bankár megvásárolta a területet. Hamarosan hatalmas építkezések kezdődtek és néhány év alatt az uradalom egy jelentős

„amerikai típusú” kapitalista nagybirtokká alakult át. 1856-ban az uradalmat gyermekeire ruházta. Heinrich Mayerra, Mayer Leopoldinára és Mayer Rozáliára (San Martino di Valperga grófnőre). 1890-ben az összes ingatlant San Martino di Valperga grófnő gyermekei kapták. Ők voltak az utolsó tulajdonosok. San Martino gróf és testvére Boncompagni hercegné.

A kisszállási uradalom a legnagyobb magyarországi uradalom egyike volt. Működött gőzmalom, amely a déli területek gabonáját őrölte, jéggyár, szeszgyár. Hatalmas kapacitású magtárban tárolták a gabonát. 1882-től vasútállomással és néhány év múlva a vasútállomást és a belmaji összekötő lovasút is működött. Postahivatal pedig 1876-tól működik Kisszálláson. 1925-től a Hajdú testvérek (Géza, Ernő) és Korondi Károly 50 évre bérelte az uradalmat a testvérpártól..

Az uradalom területén kiemelkedő minőségű tenyészállomány élt. Híres volt a tuskósi ménés, vagy a birka és marhaállomány. 1934-ben Rapsányi Jakab a magyar városok Monográfiája sorozatában a legmodernebbül berendezett uradalomnak tartotta. Ennek ellenére az uradalom fényre lassan fakult. 1937-ben Erdei Ferenc a Futohomok c. munkájában azt írta, hogy 16 000 holdnyi területen 1800 ember él, de nem jól. Legnagyobb részük gazdasági cseléd. A második világháború után az uradalom elvesztette jelentőségét. A kastély berendezését széthordták, az állatállomány eltűnt.

A mai falu 1945-ben alakult a belmaji területből.

1945 után a településen több üzem és termelőszövetkezet jött létre. Sok kisszállási embernek adott megélhetést a Kendergyár, a Temaforg vállalat és a Vetőmag, valamint a négy helyi termelőszövetkezet (Bácska, Szabadság, Petőfi, Budakalász). A termelőszövetkezetek később egyesültek. A rendszerváltás után ezen üzemek bezártak és a termelőszövetkezet is átalakult. Jelenleg falunkban egy tejuzem található és a termelőszövetkezet is egy kisebb létszámot foglalkoztató vállalkozás, amely különböző gépek szétzerelésével foglalkozik.

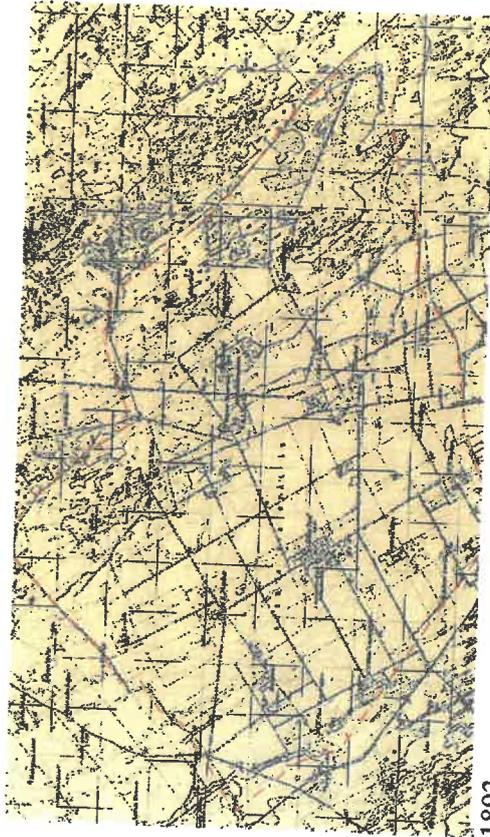
A település zöldterületi ellátottsága igen jónak mondható. A község középnyelvében szép őspark rész található - valamint számtalan zöldövezet várja a sétáló embereket.

Mára jelentősen csökkent a munkahelyek száma sokan ingázó dolgozókká váltak. jelentős számban Kiskunhalasra járnak dolgozni.

A lakosság száma 1960-as évektől folyamatosan csökken az elvándorlás és az alacsony születésszám miatt. Külföldön még mindig sokan élnek. A népesség hagyományosan, szinte teljes egészében katolikus vallású, néhány református család kivételével.

1800-as évek közepe

1893.

Közgazgatásilag Kis Szállást, Máda és Ivánka pusztákkal együtt 1851-ig a népes puszták között tartották számon és Jánoshalmához tartozott.

1851 után Kiszállás „eszmei község” lett, mely gyakorlatilag községi hatóságot gyakorló magánuralalom, közvetlenül a járási hivatal alá rendelve. Az „eszmei községek” birtokosai adóikat egyenesen az állami adóhivatalba fizették be, így mentesültek a községi pótdadók fizetése alól.

A monarchiában Kiszállás Bács-Bodrog vármegye legészakibb települései közé tartozott. A megyeszékhely Zombor, a járási székhely Bácsalmás volt. Trianon után a csonka megye központja Baja lett. Kiszállás 1941-ig a jánoshalmi járásba került, majd a II. világháború éveiben Kiszállás újból a bácsalmási járás része lett.

A Magyar Szent Korona Országainak Helységnévtára 1907, a következőket tartalmazza Kiszállásról:

- nagyközség,
- hozzá tartozik: Almajor, Alsókovácsgyöp, Belmajor, Bibicz, Edetanya, Felsőkovácsgyöp, Imreszállás, Ivánkamajor, Jánostelek, Kápolnamajor, Középkovácsgyöp, Mátyásmajor, Ódongókut, Sömlék, Tompamajor, Tormatanya, Tüskös, Újdongókut, Újmajor és Zsindelyes,
- Bács-Bodrog vármegyében és a bácsalmási járásban van,
- lélekszáma: 1783
- lakossága: magyar
- anyaegyháza: Jánoshalma, római katolikus
- területe: 15 998 katasztrális hold
- állami anyakönyvvezetőség: helyben
- törvényeszk: Szabadkán
- járásbíróság telekkönyvi hatósággal felruházva: Bácsalmáson
- adóhivatal: Baján
- csendőrségi székhely: helyben
- a 23. hadkiegészítő területhez, a VI. honvédezered és hadkiegészítő parancsnoksághoz és a 17. népfelkelési járáshoz tartozik
- vasútállomása: van
- állami és magántávíratok kezelésére felhatalmazott vasúti távírdaállomása: van
- állami távírda hivattal egyesített postahivatala: van.

Az uradalom 1939-től kezdett eladni a földterületeiből Mélykúton, Jánoshalmán és Kiszálláson. A vásárolható földterületek nagyságát a gazdasági cselédek esetében korlátozták 5 kisholdban, amennyiben az uradalmi munkaviszonyukat is meg akarták tartani. 1942-IG 2000 holdnyi kiszállási föld került a kisgazdálkodók kezére.

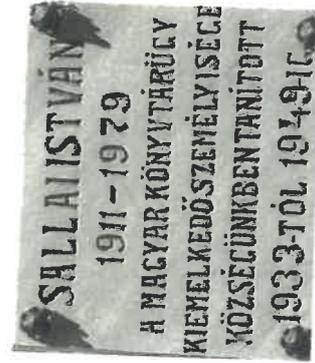
A földterületek eladásával megindult a tanyásodás, a dolgos, szorgalmas nép szépen gyarapodott. Az 1942-ben megalakult Gazdakör tömörítette a szakmai fejlődésükre is igényes kisgazdákat.

Ezt az egészséges fejlődést állította meg a II. világháború és az azt követő esemény sor, mely mély nyomott hagyott Kiszállás életében is.

A nehéz időknek megélt és átélte Kiszállás dolgos népe mindezek ellenére szorgalmával és élni akarásával talpon maradt és tovább írja küzdelmes, de emberhez méltó történelmét.

Műemlékek

A Boncampagni kis-, és nagykastély eredeti megjelenését megtartva ma iskola, műemléki védettségű.

ajtódísz az egykori Nagykastélyon

Kiskastély

Nagykastély

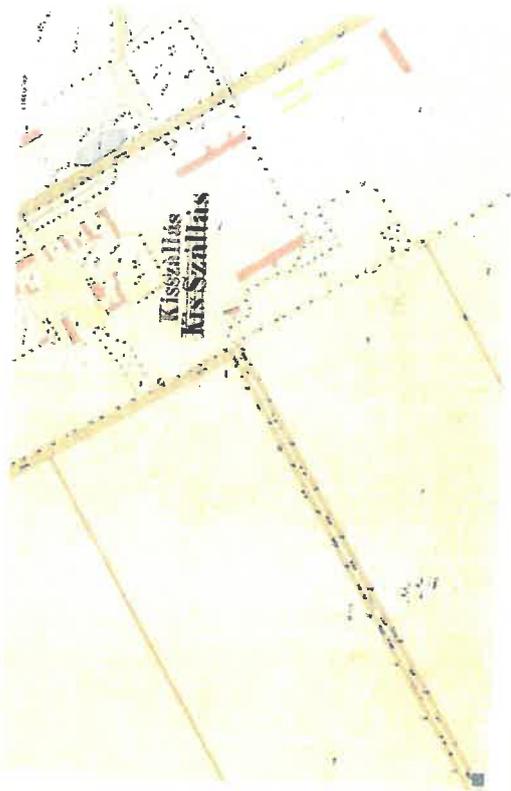
Nemcsak az épületek a parkok növényzete is jól érzékelte az egykori főúri környezetet.

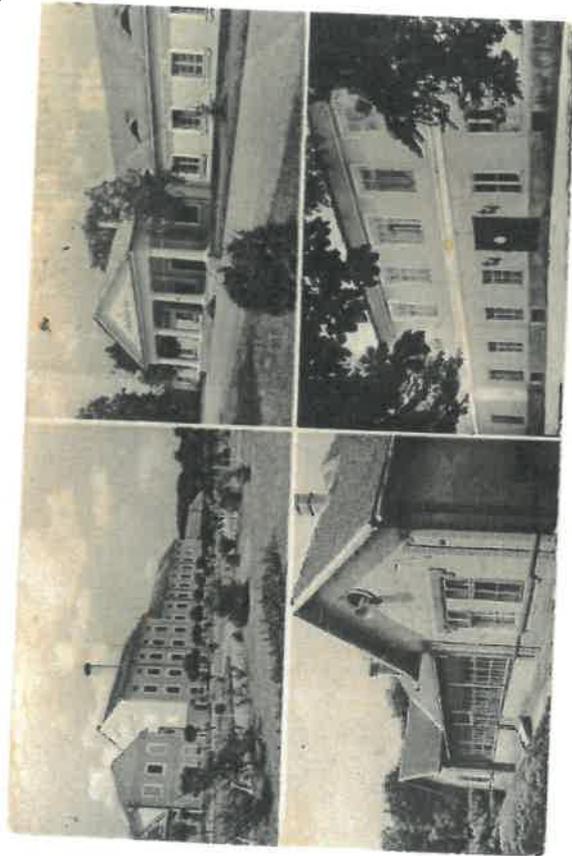
Rondó

A mai Rákóczi út, a kastélyból ezen a széles úton kocsizott ki a határba Boncampagni hercegné.

Rákóczi utca

A XX. század eleji képeslap épületei a teljesen átépített községháza (lent balra) ésa részben átépített kúria (fent jobbra) kivételével ma is változatlan formában állnak és a községközpont meghatározó épületei.

Az 1900-as évek elején megvalósított parcellázásokkal népesült, illetve tanyásodott a határhoz tartozó egykori Négyestelepi (Vitézföldi) iskola ma műemléki jelentőségű.

TEMPLOMSKOLA

1831

MIKOVITZ OSZKÁR

igazgatótanító

MIKOVITZ OSZKÁRRA ROSZI MÁRI

SCHÖNBERGER JÓZSEF plébános.....

Táji sajátosságok

Az 1920-as évektől épültek tanyák a község külterületén. Ahogy a központ beépült úgy fogyatkoztak a tanyák. A jól megközelíthető, belterület közeli helyen még állnak és higyünk abban, hogy táji változatosságot jelentő tanyák még sokáig fennmaradnak.

Kunhalom Kiszállás, Lyukas-halom

Hazánkban a kunhalmok és földvárak megőrzésének fontosságára a honismereti kutatók, régészek, természetkedvelők már a XIX. század végétől mind határozottabban ráirányították a figyelmet. A kunhalmokat és földvárakat mesterséges, ember által emelt voltak kapcsolja össze, földműveik egykor meghatározói voltak a tájnak. Védelmük jogi feltételeit az 1996-ban jóváhagyott természetvédelmi törvényünk teremtette meg. Hatálybalépése óta *ex lege* – azaz a törvény erejénél fogva védett – országos jelentőségű védett természeti területnek minősül valamennyi kunhalom és földvár. A törvény a védett természeti területeken belüli kunhalmokat és földvárakat természeti emlékek kategóriába sorolja.

Forrás: KNP Igazgatóság

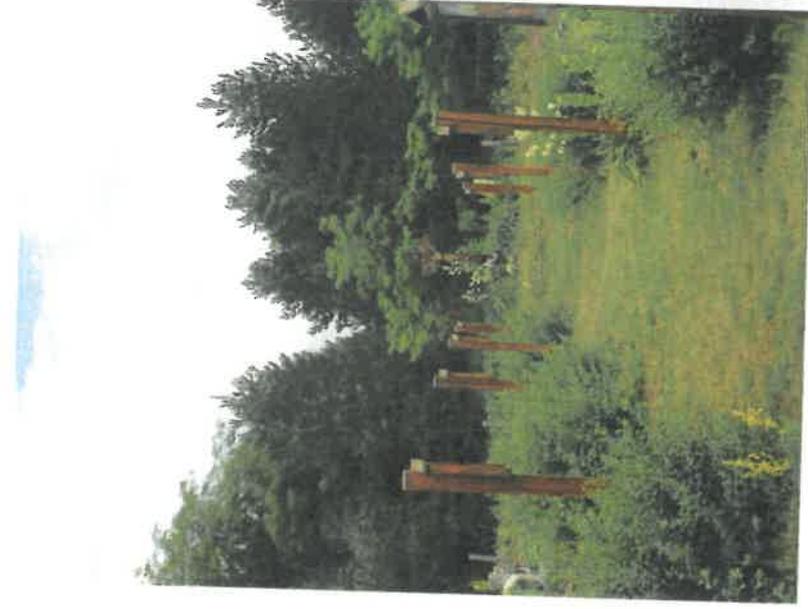
Katolikus vallásosság ékes példái az út menti feszületek

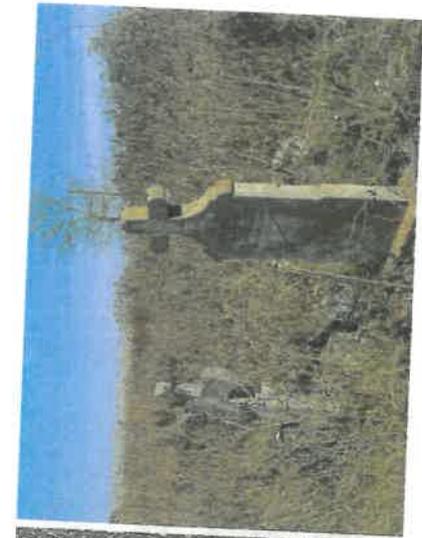
Négyestelep kálváriája

2011. július 16-dikán dr. Bábel Balázs Kalocsa - Kecskeméti érsek felszentelte a Kiszállás Négyestelep vitézi temetőjének új Kálváriáját. A keresztvitél 14 stációjának képei Turcsányi Antal festőművész alkotása, aki maga is a Négyestelepi Általános Iskola növendéke volt. A temetői ünnepség elején Katus Károly ismertette a Trianon utáni Vitéztelep (Négyestelep korabeli neve) betelepítésének történetét. Szó volt a temetőről, az ott felállított eredeti Kálváriáról, valamint a, valamint a Négyestelepi iskoláról.

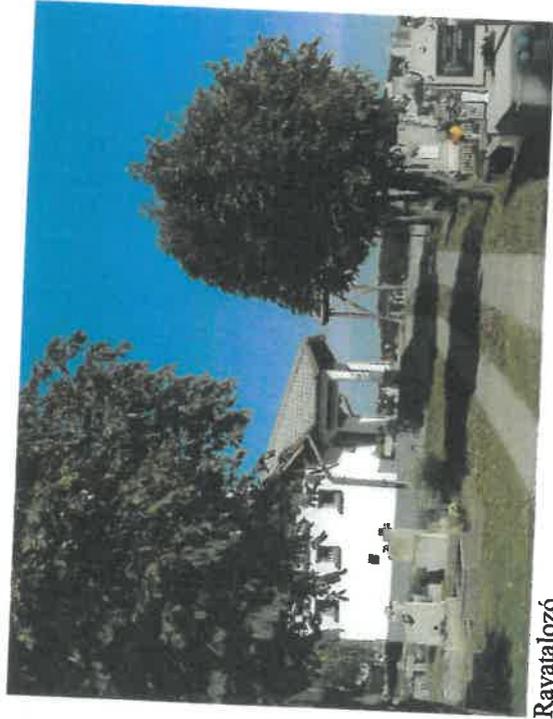
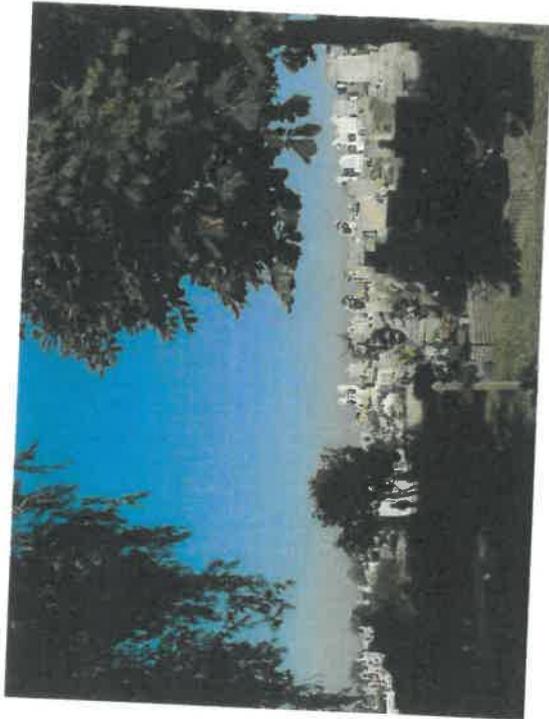
Forrás: Honlap

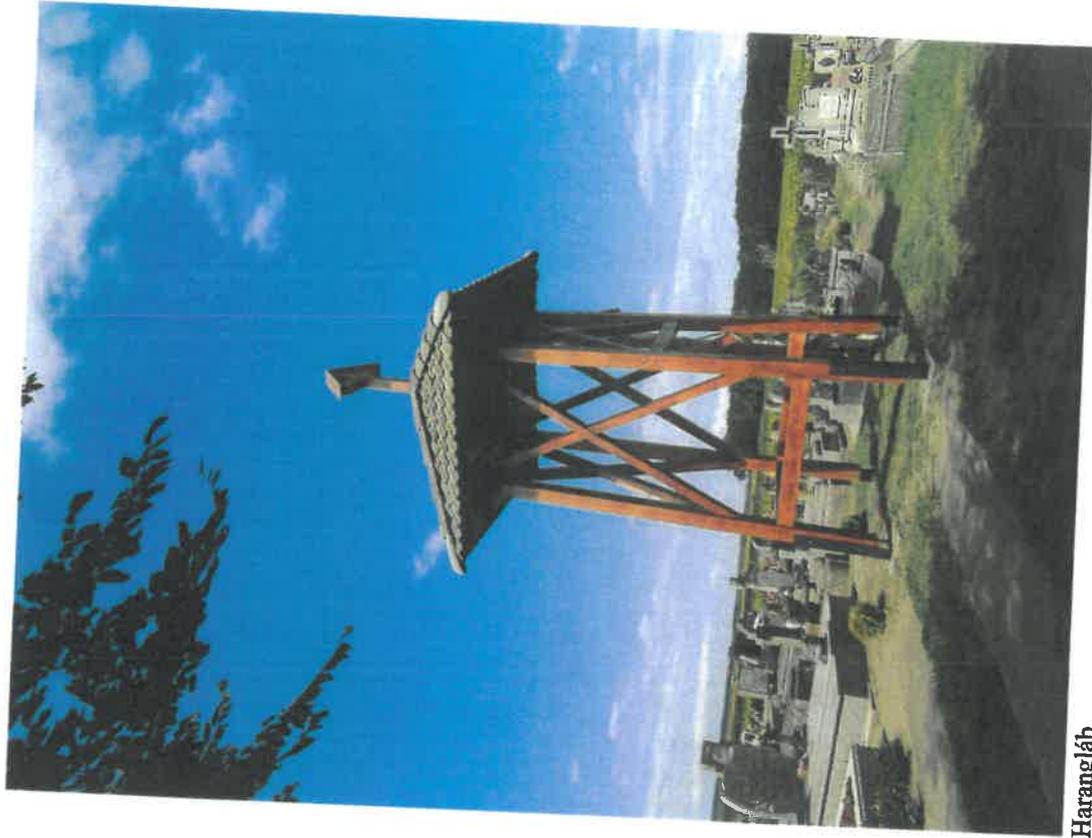
Ősök nyughelye (A már lezárt négyestelepi , rohodai temető)

Köztemető

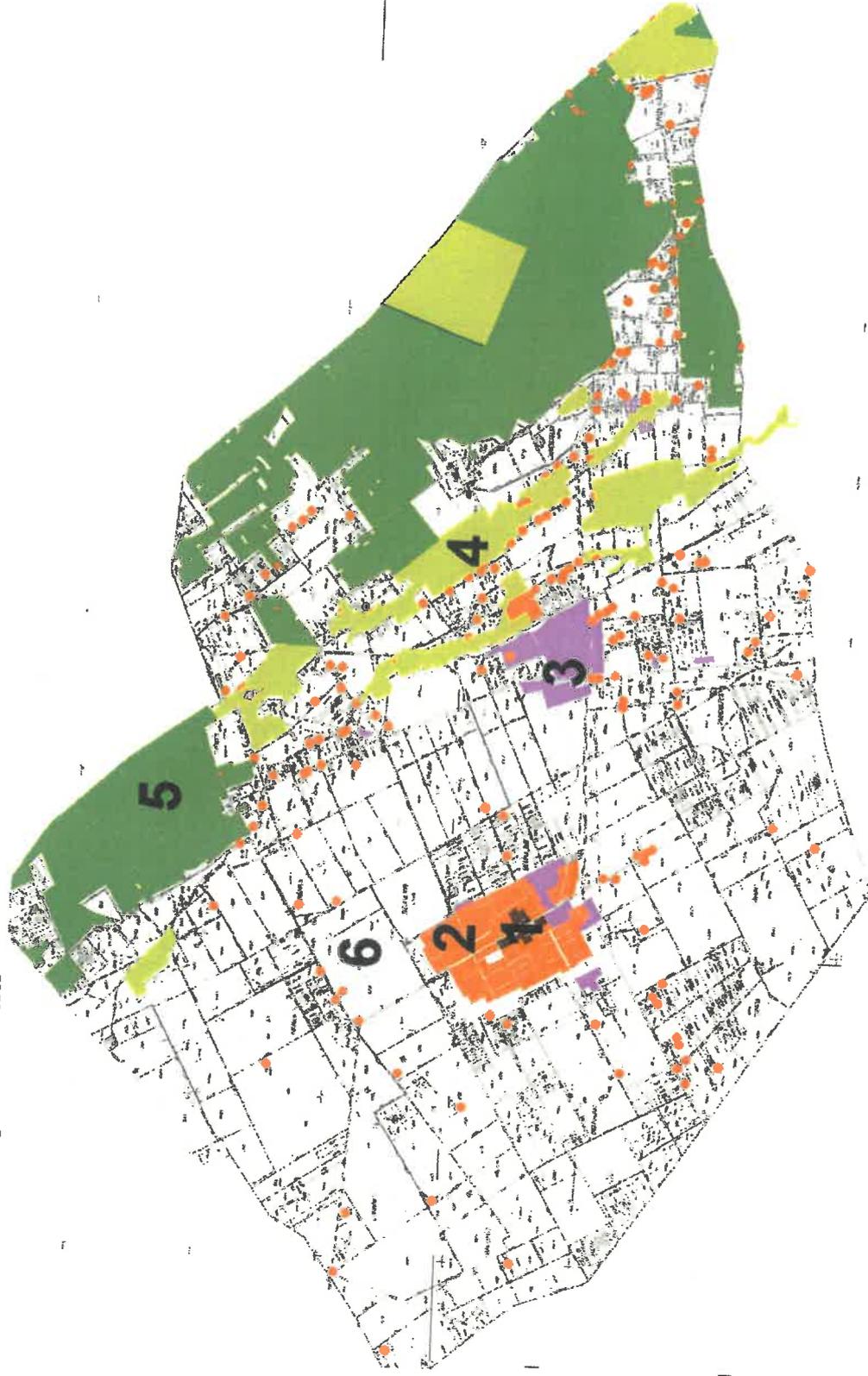

Ravatalozó

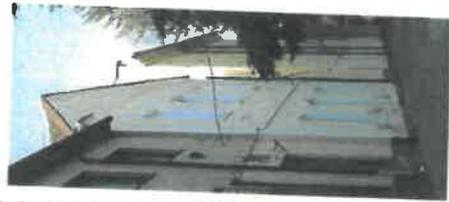
Harangláb

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
Igazgatási terület beépítési karakterei

- 1** Településközponti karakter (egykori uradalmi épületek jellemzően közösségi funkcióval, műemléki jelentőséggel rendelkező terület)
- 2.** Családi házas lakóterületi karakter (Fésűs beépítés) **3.** Ipari karakter **4.** Természeti karakter **5.** Erdőkarakter **6.** Tanyás karakter

Településközponti karakter

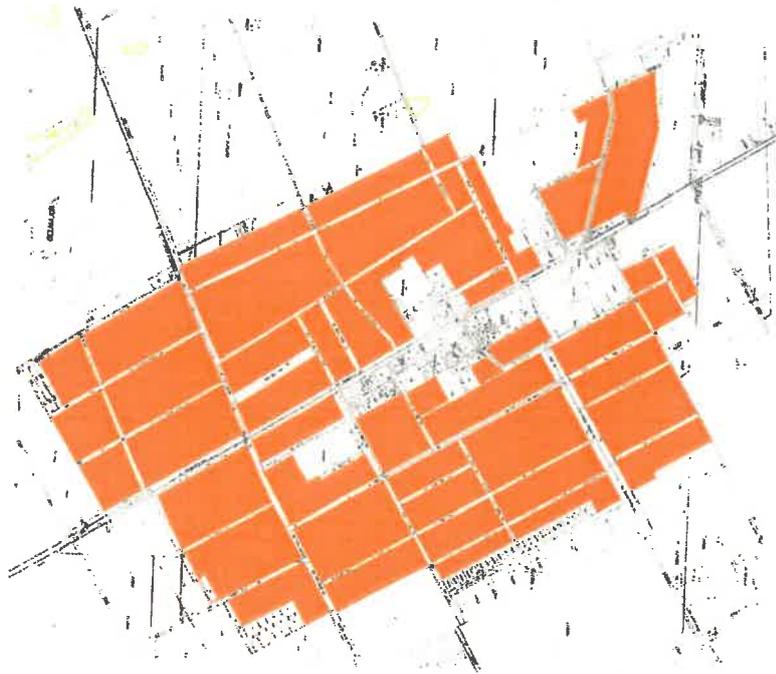
Községközpont-képző épületekkel beépült terület jelentős mértékű zöldterületekkel.

Meghatározó a műemlék kastély.

Beépítési magasság a falusias földszintes jelleget meghaladja. Az egykori gazdasági épületek ipartörténeti jelentőségűek.

Családi házas lakóterületi karakter

A belterület legnagyobb része fésűs beépítési azonos építési vonalra (egységes előkeri mérettel) elhelyezett épületekkel. Egységes utcaképet eredményező beépítés, közel azonos időben történő lakóházak 8kockaházak) épültek, amelyek az oldalhatáron álló melléképületek sora követett. Az 1970-es évek végétől 1990-es évek elejéig a nyeregvetős tetőbeépítésű vagy a tetőteri bővítés lehetőségét biztosító nyeregvetős lakóépületek épültek. Az utóbbiak esetében utcai oldalon gazdasági helyiségként már megjelennek a gépkocsiárolók.

Az utcai kerítések jellemzően áttörttek: fémपालcásra és fálcesre egyaránt vannak példák.

Csap utca

Rákóczi utca

Családi házas lakóterületi karakter

Kossuth utca

Fő utca

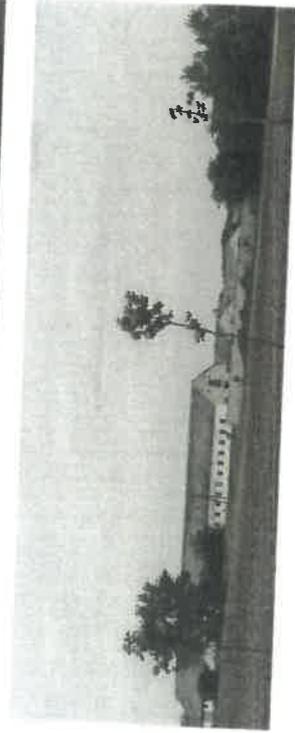
Fő utca

Ipari karakter

Belterület határán és szigetszerűen állnak gazdasági funkciójú épületek. Ezek kialakításában sokkal változatosságot képviselnek, hiszen rendeltetésüknek, a benne folyó tevékenységnek megfelelő építészeti kialakításuk.

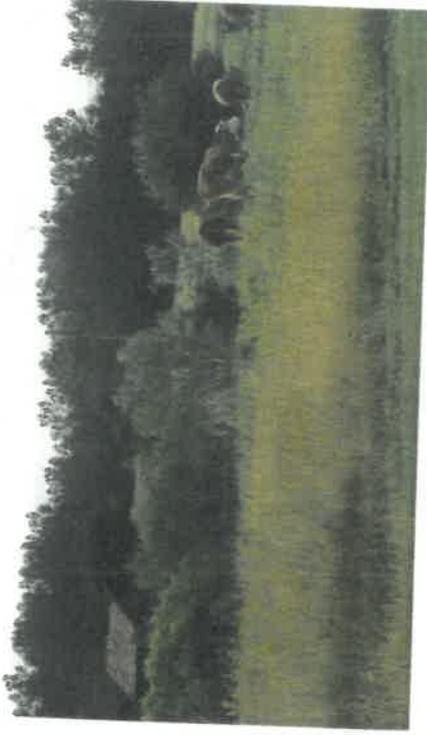

Vágóhid

Természeti karakter

Az intenzív mező-, vagy erdőgazdaság szempontjából nem értékes területek természeti szempontból annál értékesebbek. A Körös menti gyepterületek és természetvédelmi érintettségű (NATURA 2000. élőhely védelmi terület) A védett területek határán a hagyományos legeltető állattartást mutatva tanyák állnak.

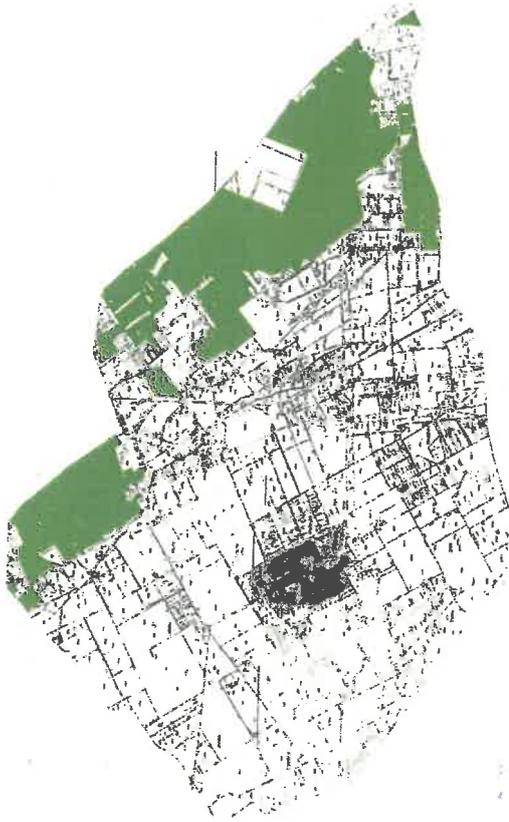
Kisszállás Natura 2000 területén a Jánoshalma-kunfőhértői erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen a kijelölés alapjául szolgáló növényfajok (Homoki nőszirom (*Iris humilis* ssp. *Arenaria*), a Homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) között nincs a Tavaszi hérics, ez nem jelenti azt, hogy a száraz rétek növényét ne tartanák nagy becsben a helyiek. A tavaszi hérics a boglárkafélék (*Ranunculaceae*) népes családjába tartozik. Tudományos neve utal szépségére (*Adonis*) és arra, hogy már kora tavasszal, akár március legelején előbújik (*vernalis=tavaszi*). Hérics (*hérics*) néven írásban először 1784-ben említik, ezenkívül ismert még a sárga kökörcsin és a sárga leánykökörcsin elnevezés is.

Allománya nagyon megritkult az Alföldön, öröm tudni, hogy Kisszálláson még fellelhető ez

Erdőkarakter

Gyenge termőképességű homokhátsági területek erdői kis kivétellel gazdasági erdők erdei és fekete fenyőkkel, akáccal.

Az erdő jó vadászterületek is egyben, ahol albinó dámvad és aranybakál is él.

Tanyás karakter

1960-as években a külterület egészét jellemezte a tanyás beépítés. Mára a nyugati jobb termőképességű területeken már elvétve, a keleti homokos területeken kis fogyó számban találhatók tanyák.

Forrás: Google

A tanyák és az épületek nélküli tanyahelyek egyaránt tájalkotó elemek, a beépítések és facsoportok mozaikos tájképet eredményeznek.

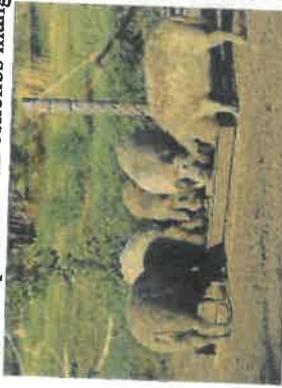
Lyukashalom melletti facsoport egykori tanyahely

A tanyás hagyományokra épülő állattartás komoly jelentőséggel bír, főleg viszármányasokat nevelnek fóliás istállókban.

Egyre népszerűbb az őshonos mangalica tartása.

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Az ajánlások megfogalmazása előtt hangsúlyozni kell, hogy a település helyi építési szabályzata minden egyes telket a beépítési sajátosságok alapján vagy a tervezett állapot elérését megcélózva övezetekbe sorol. Egyes övezetekre egyértelműen rögzíti a helyi építési szabályzat, hogy mit lehet építeni. A hogyan nézzen ki kérdésre azonban csak részben ad eligazítást.

A következő ajánlások a helyi építési szabályzat kiegészítéseinek, magyarázatainak tekinthetők.

Közterület

- A kialakított mérnöki szerkezet, a kialakított közterületi szélességek a közművek elhelyezését biztosítják
- Ajánlott a telkek közterületi határain, azaz előkertekben őshonos lombhullató fák, ezen belül is a hagyományos, tájra jellemző gyümölcsfák vagy utcában egységes karakterű, telkeken átívelő, azokat összekötő fátelepítések

Telekhasználat

- a lakó, a gazdasági és pihenő funkció egyaránt elhelyezhető a kialakított telkeken.
- a különböző funkciók gyakorlatát a jó szomszédság elvével célszerű összehangolni.
- a kertek lombhullató faállományának megőrzése lényeges feladat, és kerülendő a homogén, nagy tömegben történő örökzöld telepítéseket.

Épület

- nyugodt építészeti részletképző elemekkel megvalósított épületek kialakítása javasolt
- az épületek megjelenésének tükröznie kell azok funkcionális mivoltát, felesleges díszítőelemek használata nem ajánlott
- földszintes vagy tetőteres épületek jellemzőek, és ennek a beépítési magasságnak a megtartása javasolt

- magas, tömör kerítés kerülendő, az udvar közterület felőli zárását növényzettel javasolt megoldani.

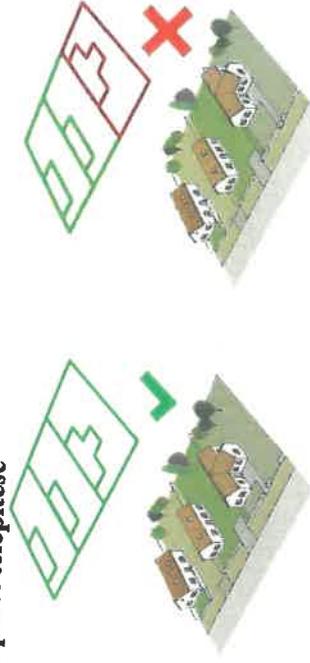
Minták lakóterületre

Tetődom, épülettömeg

Az utcaszakszon kialakult nagyságú és tetődomú épületekhez kell igazodni, ez biztosítja az egységes utcaképet.

Épület telepítése

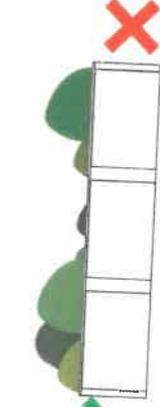

Az egységes építési vonaltól eltérő épület-elhelyezés a beépítés ritmusát zavarja.

Színezés

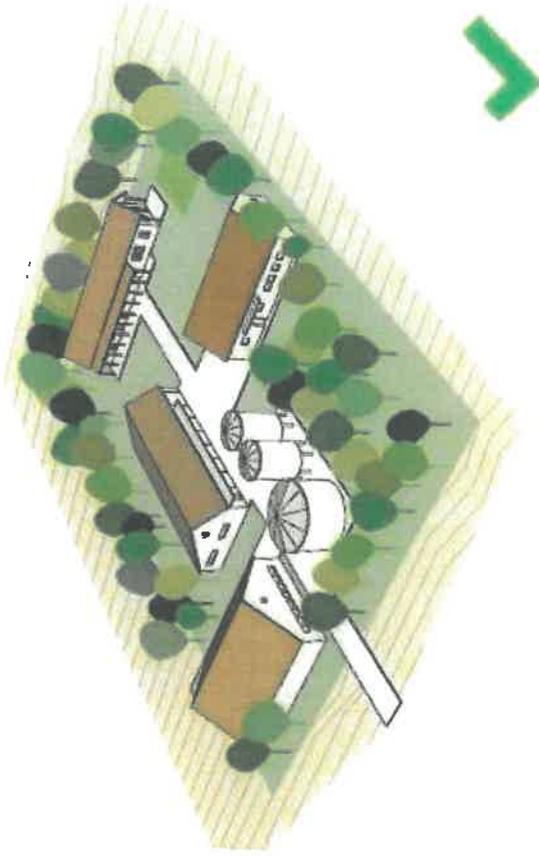
A harsány színek épültre nem valók, a növényzettel előidézett változatos színhatások támogatandók.

A növényzettel zárttá tehető áttört kerítés esztétikus, a falszerű erőjellelű kerítés ellenben nem az.

Tanyás beépítés

A tanyás beépítés lényege az udvar köré szervezés.
A „tanyatelek” fogalma semmiféle definícióban nem szerepel, de ez nem jelenti azt, hogy a beépítéseknel nem kellene alkalmazni.
A különböző funkciók értelemszerű leválasztásával is, de a tanyás beépítés udvaros jellegét meg kellene tartani. A városi villát utánzó vagy csak mezőgazdasági üzemként működő tanya kialakítás nem lehet cél.

6. -7. Jó példák bemutatása

Épületek

Az építész elmúlt évtizedből vett példái közösségi épületek, mivel ezek épültek a településen

A egykori uradalmi kápolna templommá bővült majd a közelmúltban harangtornyot is kapott és környezetét is szépen rendezték. Ide helyezték a háborúk emlékműveit.

Építész.: Babud László

A kialakult beépítéshez igazított piaccsarnok megjelenésében, nyitottságával az új közösségi épület szép példája.

Építész.: Szálas Péter

A település lakás felújításainak helyiek által példának tekintett megvalósulásai, amelyek nem tükrözik a mb. települési főépítész véleményét.

Baba utca

Petőfi utca

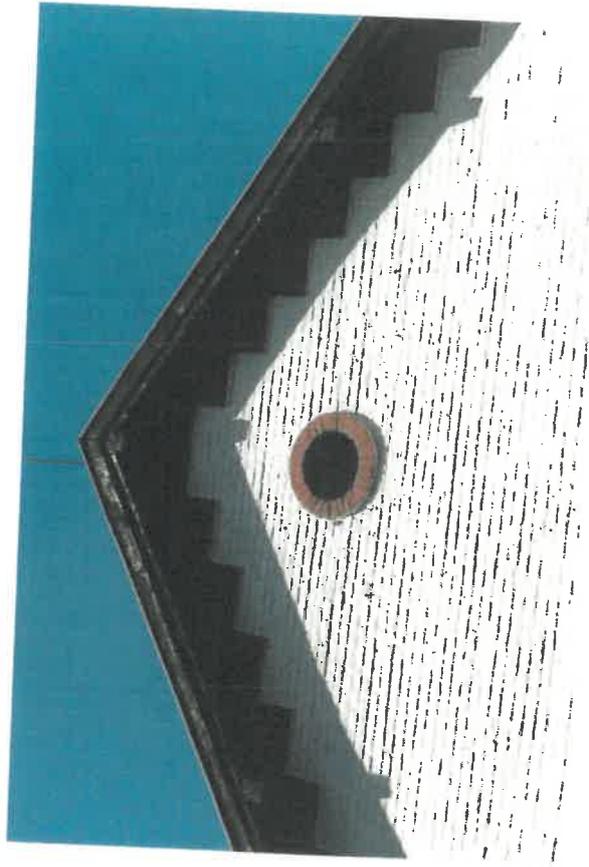
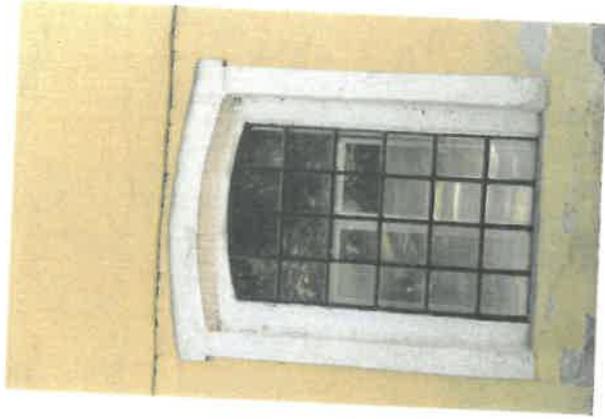
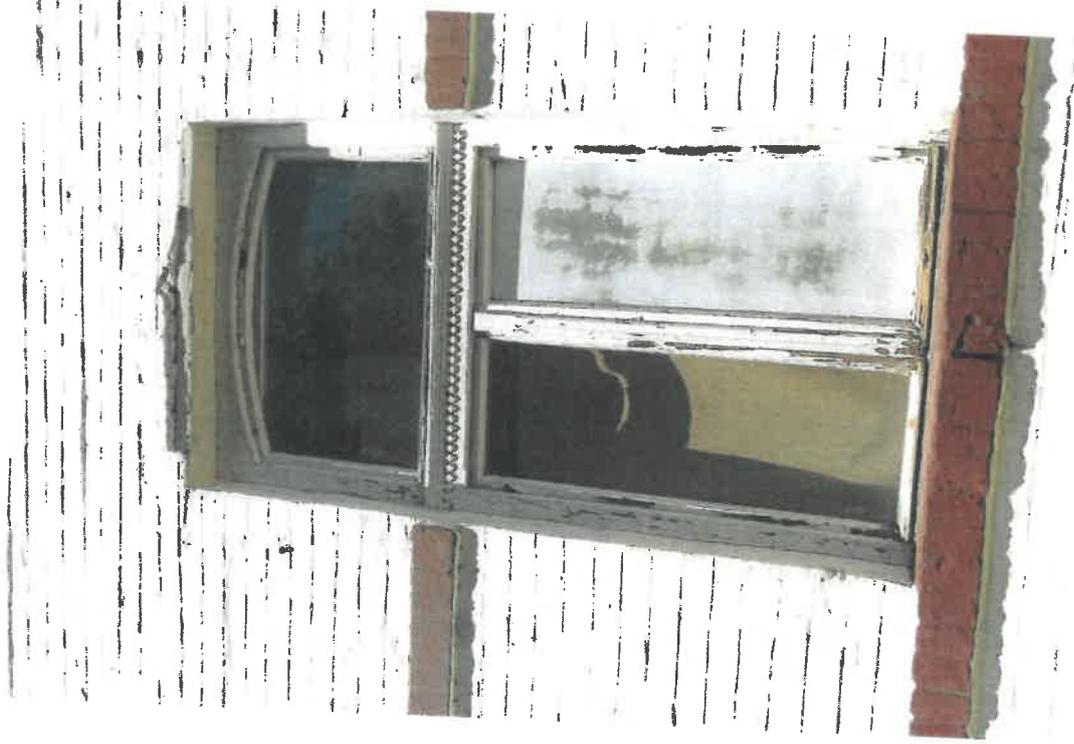

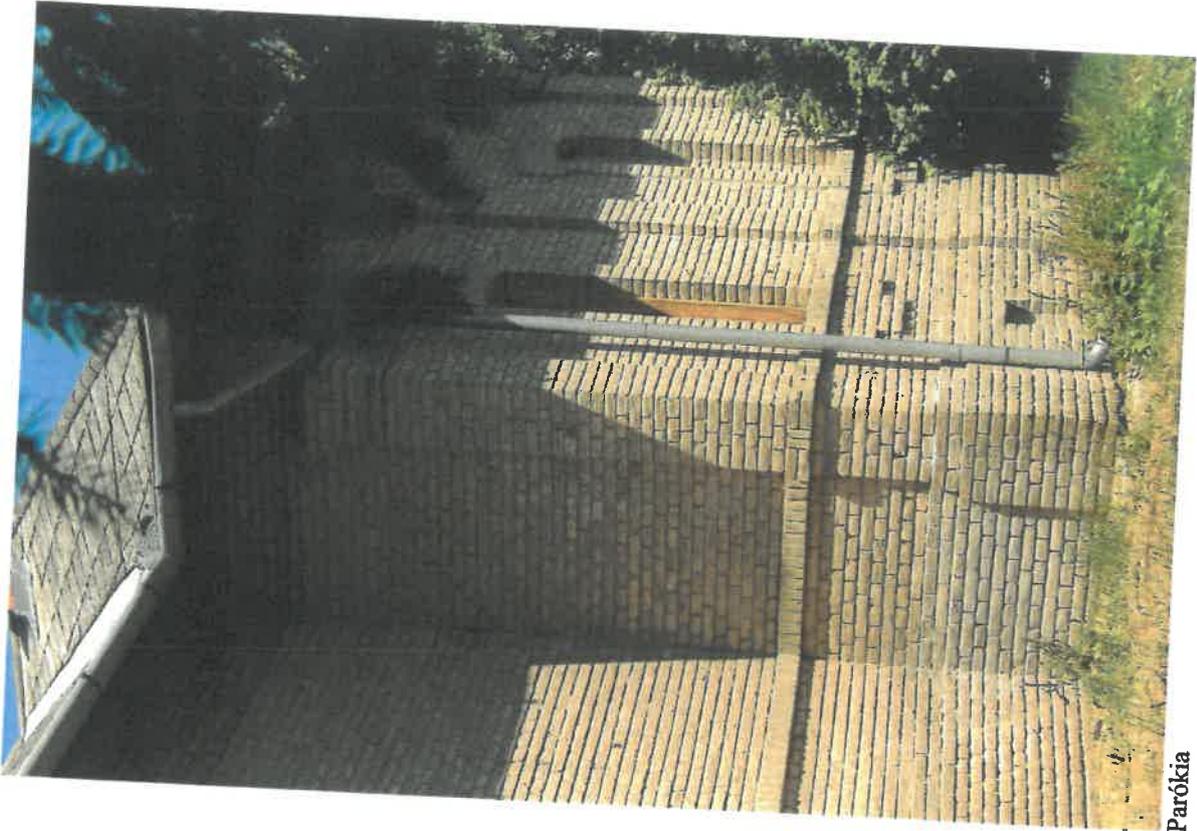
Petőfi utca

Rákóczi utca

A történeti épületek finom részletei, finomságai mintául szolgálhatnak:

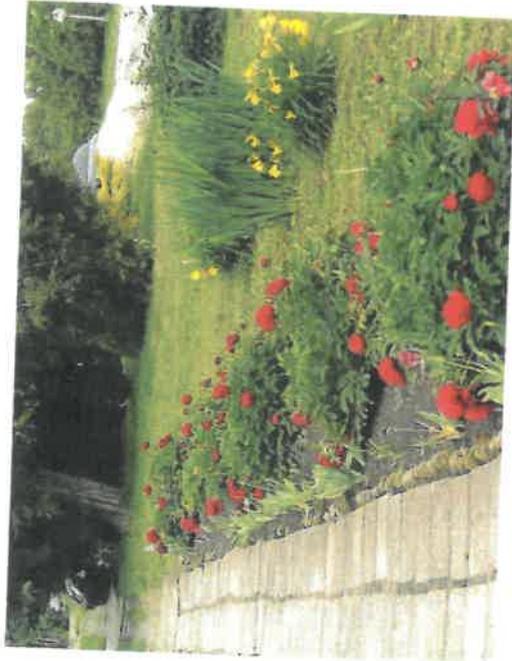

Parókia

Az előkert kifut a közterületre, a köz és magánkertek találkozásának szép példája

A természetes anyagú kerítés jól mutatja, hogy az igényesség és szépség nem az anyagiak függvénye

Kerítés és járda közötti virágos sáv alakítható

Borosnyánnal befuttatott kerítés télen-nyáron zárja az udvart.

Telekhasználat, kerthasználat

„Ahány ház, annyi szokás” mintájára ahány ház, annyiképpen használt telek, a békés egymás mellettiség nem szabályozás, hanem kultúráltság kérdése. A központban elképzelhetetlen, de a beltérület határán lévő telken nem idegen az állattartás sem.

Parkjellegű kerthasználat példája

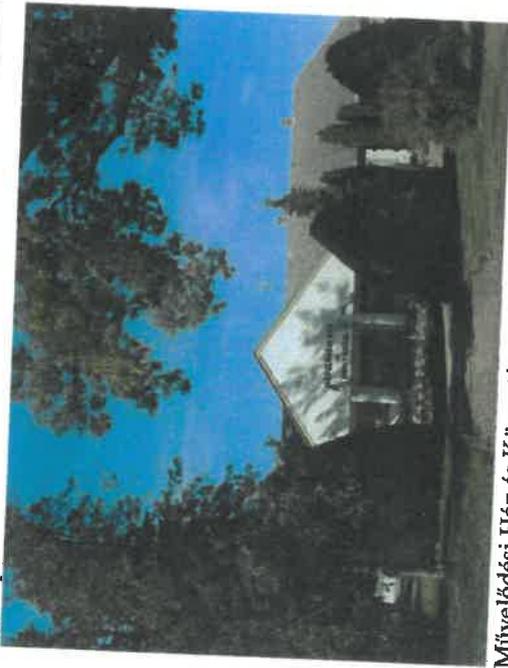

Zöldfelületek

Az árnyatadó zöldfelületek és a díszkertek egyaránt jelen vannak a község központjában.

Iskolapark

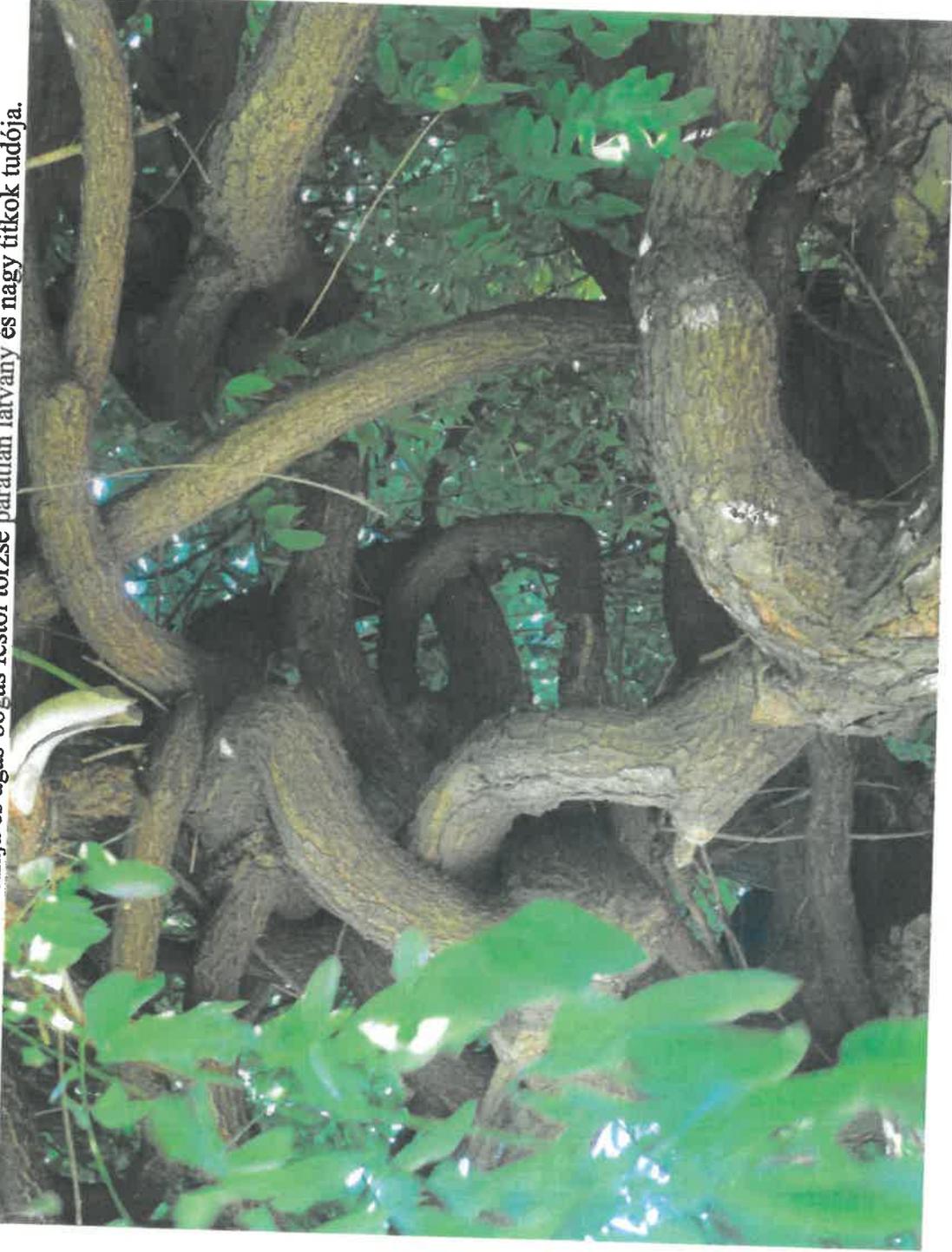
Művelődési Ház és Könyvtár

Forradalmi emlékmű

Csüngő japánakác

Minden kiszállási ismeri a művelődési ház előtti park csüngő japánakácát (*Sophora japonica* 'Pendula'). A fa sátorként borító lombkoronája és ágas-bogas festői törzse páratlan látvány és nagy titkok tudója.

Utószó

„A térkép megkísérli a helyet és a teret egzaktnak egy nevezőre hozni, olyan egyezményes jelekkel, ahogy a hangjegy egzaktnak leírja a zenét. A térkép mindenesetre a civilizáció három legnagyobb alkotása közül az egyik, mert geometrizálni tudja a helyet és arculattá tudja tenni az ábrát. De a térkép csak tájékoztató, nem avat be. A hely csak adott és konkrét szemléletességében teljesíti helyét. A térkép minden természeti mozzanatot ábrázolni tud, de a géniusz nem. A hely nem fényképezhető, mert ami a fényképen marad, nem a hely, csak annak térképe.” (Hamvas Béla)

Szerzők: Csiszár Csaba
Kispál István
Szerencsés András
Szilberhorn Erzsébet
Zsoldos Ildikó

Összeszerkesztette: Szilberhorn Erzsébet mb. települési főépítész